

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a fost tradusă cu sprijinul
financiar al Centrului pentru Carte și Lectură
al Ministerului Culturii din Italia.

CENTRO
PER IL LIBRO
E LA LETTURA

Alba
de Céspedes
Caietul
interzis

Traducere din italiană de
GABRIELA LUNGU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Mihaela Pascu-Oglindă
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Miruna-Alexandra Sile
DTP: Manuela Manița, Veronica Dinu

Tipărit la Artprint

ALBA DE CÉSPEDES

QUADERNO PROIBITO

Copyright © 2022 Mondadori Libri S.p.A., Milano

Originally published in Italian as *Quaderno proibito* in 1952 by Mondadori

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2024,
pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CÉSPEDES, ALBA DE

Caietul interzis / Alba de Céspedes; trad. din lb. italiană de Gabriela Lungu. –

București: Humanitas Fiction, 2024

ISBN 978-606-097-510-6

I. Lungu, Gabriela (trad.)

821.131.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 / 408 83 50, fax 021 / 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723 684 194

*Señor Don Blas, de qué libro
ha sacado usted ese texto?
Del teatro de la vida
humana que es donde leo¹.*
— RAMÓN DE LA CRUZ

1. „Domnule Don Blas, din ce carte ați luat acest text?
Teatrul vieții umane este locul unde l-am citit.“ (N. red.)

26 noiembrie 1950

Am greșit când am cumpărat acest caiet, am greșit foarte tare. Dar acum e prea târziu pentru regrete, răul este făcut. Nici măcar nu știu ce anume m-a determinat să-l cumpăr, a fost o întâmplare, nimic altceva. Nu m-am gândit niciodată să țin un jurnal, asta și pentru că jurnalul trebuie să rămână secret, iar eu ar trebui să-l ascund de Michele și de copii. Nu-mi place să țin nimic ascuns; de altfel, în casa noastră e atât de puțin spațiu că ar fi imposibil să reușesc. S-a întâmplat așa: în urmă cu cincisprezece zile, era duminică, am ieșit din casă dimineața destul de devreme. M-am dus să-i cumpăr țigări lui Michele, voiam ca atunci când se trezește să le găsească pe noptieră, duminica doar me întotdeauna până târziu. Era o zi frumoasă, caldă, în ciuda toamnei târzii. Mă bucuram ca un copil să merg pe partea însorită a străzilor și să mă uit la copacii încă verzi și la oamenii mulțumiți, cum par întotdeauna în zilele de sărbătoare. Așa că am hotărât să fac o scurtă plimbare, ducându-mă până la tutunge-ria din centru. Pe drum am văzut că mulți se opreau

la taraba florăresei, și atunci m-am oprit și eu și am cumpărat un buchet de gălbenele. „E nevoie de flori pe masă, duminică“, mi-a spus florăreasa, „bărbaii țin cont de asta“. Am zâmbit dând din cap, dar, de fapt, cumpărând florile acelea nu mă gândeam nici la Michele, nici la Riccardo, chiar dacă și lor le plac, le-am cumpărat pentru mine, ca să le țin în mână în timp ce mă plimb. La tutungerie era multă lume. Pe când îmi așteptam rândul, cu banii deja pregătiți, am văzut în vitrină un teanc de caiete. Erau niște caiete negre, lucioase, groase, din acelea pe care le aveam la școală și pe care – înainte de a le începe – scriam imediat cu elan, pe prima pagină, numele meu: Valeria. „Dați-mi și un caiet“, am spus scotocind în poșetă după alți bani. Dar, când mi-am ridicat din nou privirea, am văzut că tutungiul își luase o expresie severă ca să-mi spună: „Nu se poate, e interzis.“ Mi-a explicat că, în fiecare duminică, polițistul stătea lângă ușă, pentru ca el să vândă doar țigări, nimic altceva. Rămăsesem singură în prăvălie. „Am nevoie de unul“, i-am spus, „am neapărat nevoie“. Vorbeam în șoaptă, agitată, mă pregăteam să insist, să-l implor. Atunci el a privit în jur și apoi a luat repede un caiet și mi l-a întins peste tețghea spunând: „Puneți-l sub palton.“

L-am ținut așa tot drumul până acasă. Mă temeam că o să alunece și o să cadă, în timp ce portăreasa îmi povestea nu știu ce despre conducta de gaz. Când am deschis ușa cu cheia, eram roșie ca racul. Am vrut să merg imediat în dormitor, dar mi-am adus aminte că Michele nu se trezise încă. Între timp, Mirella m-a strigat: „Mami...“ Riccardo a întrebat: „Ai cumpărat

ziarul, mami?“ Eram agitată, confuză, mă temeam că nu voi reuși să rămân singură când mă dezbrac de palton. „O să-l pun în dulap“, m-am gândit. „Nici vorbă, Mirella umblă des în dulap ca să se îmbrace cu vreun lucru de-al meu, o pereche de mănuși sau o bluză. Michele deschide tot timpul comoda. Masa de scris e ocupată deja de Riccardo.“ Mi-am dat seama că nu mai am în toată casa un sertar, un dulăpior care să fie doar al meu și mi-am spus că din ziua aceea trebuie să-mi cer drepturile. „În dulapul cu albituri“, m-am gândit, dar mi-am adus aminte că, în fiecare duminică, Mirella ia de acolo o față de masă curată. În cele din urmă am aruncat caietul în sacoșa cu cârpe, din bucătărie. Imediat cum am închis-o, a intrat Mirella care m-a întrebat: „Ce ai, mami? Ești roșie la față.“ „Poate pentru că am fost îmbrăcată cu paltonul“, am răspuns în timp ce mă dezbrăcam, „azi e cald afară“. Mi se părea că ar fi putut să-mi spună: „Nu-i adevărat, e pentru că ai ascuns ceva în sacoșă.“ Încercam zadarnic să mă conving că nu făcusem nimic rău. Continuam să aud vocea tutungiului atrăgându-mi atenția: „E interzis.“

10 decembrie

Mai bine de două săptămâni am ținut caietul ascuns fără să mai reușesc să scriu ceva în el. Încă din prima zi, mi-a fost foarte greu să-l mut încontinuu dintr-un loc într-altul, să-i găsesc ascunzișuri unde să nu fie imediat descoperit. Dacă l-ar fi găsit copiii, Riccardo l-ar fi luat pentru notițe la facultate, iar Mirella pentru jurnalul pe care-l ține închis cu cheia în sertarul ei. Aș

fi putut să-l apăr, să spun că e al meu, dar ar fi trebuit să găsec un motiv pentru care îl folosesc. Cheltuielile de zi cu zi le scriu în niște agende publicitare pe care Michele mi le aduce de la bancă în primele zile ale anului; chiar el m-ar fi sfătuit cu delicatețe să-i dau lui Riccardo caietul. Dacă s-ar fi întâmplat asta, aș fi renunțat imediat la el și nu m-aș mai fi gândit niciodată să-mi cumpăr altul, așa că mă apăram cu îndârjire de o asemenea eventualitate, deși – trebuie să mărturisesc – de când am cumpărat acest caiet, n-am mai avut o clipă de liniște. Înainte îmi părea întotdeauna rău când copiii ieșeau în oraș, acum, dimpotrivă, îmi doresc să plece ca să rămân singură și să scriu. Nu-mi dădusem niciodată seama înainte că, din cauza spațiului insuficient din casa noastră și a orelor petrecute la serviciu, rareori am ocazia să rămân singură. A trebuit deci să recurg la o înșelătorie ca să pot începe acest jurnal; am cumpărat trei bilete la un meci de fotbal și am spus că mi-au fost dăruite de o colegă de birou. O dublă înșelătorie, deoarece, ca să le pot cumpăra, am falsificat cheltuielile pentru cumpărături. Imediat după masă i-am ajutat pe Michele și pe copii să se îmbrace, i-am împrumutat Mirelei paltonul, i-am salutat afectuos și am închis ușa în spatele lor cu un fior de satisfacție. După aceea mi-a părut rău și am fugit la fereastră, de parcă aș fi vrut să-i chem înapoi. Erau deja departe și mi s-a părut că alergau nu spre un nevinovat meci de fotbal, ci spre o cursă întinsă de mine. Râdeau, și râsul lor mi-a provocat o mică remușcare. Când m-am întors de la fereastră, am vrut să mă apuc imediat de scris, dar trebuia să fac ordine

în bucătărie, Mirella nu mă putuse ajuta, așa cum face întotdeauna duminica. Până și Michele, atât de ordonat de felul său, lăsase dulapul deschis și câteva cravate aruncate ici-colo. A făcut-o și azi, când am cumpărat din nou bilete la meci, și deci mă pot bucura de puțină liniște. Lucrul cel mai ciudat e că atunci când, în sfârșit, pot să scot caietul din ascunzișul lui, să mă așez și să încep să scriu, nu găsesc nimic altceva de spus în afară de povestea luptei mele de fiecare zi ca să-l ascund. Acum îl țin în vechiul cufăr în care ținem pe timpul verii hainele de iarnă. Dar acum două zile a trebuit s-o împiedic pe Mirella să deschidă cufărul ca să-și ia pantalonii groși de schi pe care-i poartă în casă de când am renunțat la încălzire. Caietul era acolo, era suficient să ridice capacul cufărului și l-ar fi văzut. Așa că i-am spus: „Mai ai timp, mai ai timp“, iar ea s-a revoltat: „Mi-e frig.“ Eu am insistat cu atâta patos, că până și Michele a băgat de seamă. Când am rămas singuri, mi-am spus că nu înțelege de ce mă împotravisem dorinței Mirellei. I-am răspuns cu duritate: „Știi ce fac“, în timp ce el mă privea uimit de atitudinea mea neobișnuită. „Nu-mi place să intervii în discuțiile mele cu copiii“, am continuat. „Mă faci să nu mai am nici o autoritate în fața lor.“ Și, în timp ce el obiecta că, în general, îl învinuiesc că nu se ocupă suficient de ei și se apropia spunând în glumă: „Ce ai azi, mami?“, eu mă gândeam că poate încep să devin nervoasă, irascibilă, așa cum se spune că se întâmplă cu toate femeile când trec de patruzeci de ani; și, bănuind că și Michele gândea același lucru, m-am simțit profund umilită.

11 decembrie

Când mă gândesc la ce am scris ieri, îmi vine să mă întreb dacă nu cumva am început să mă schimb din ziua în care soțul meu s-a apucat să-mi spună în glumă „mami“. Inițial mi-a plăcut mult, pentru că mi se părea că eu sunt singura persoană adultă din casă, singura care știe deja totul despre viață, iar sentimentul acela de responsabilitate pe care l-am avut întotdeauna, încă din copilărie, devenea și mai puternic. Mi-a plăcut și pentru că reușeam astfel să dau o justificare duioșiei pe care mi-o provoca dintotdeauna felul de a fi al lui Michele, care a rămas candid, naiv, chiar și acum când are aproape cincizeci de ani. Când îmi spune „mami“, îi răspund cu o atitudine între severă și duioasă, aceeași pe care o aveam față de Riccardo când era mic. Acum însă înțeleg că a fost o greșeală, el a fost singura persoană pentru care eu eram Valeria. Părinții mei îmi spun dintotdeauna Bebe, iar cu ei e greu să fiu altfel decât atunci când m-au alintat așa; de fapt, deși amândoi pretind de la mine tot ce se pretinde de la persoanele adulte, nu par să accepte că eu sunt cu adevărat așa. Da, Michele a fost singura persoană pentru care eu eram Valeria. Pentru unele prietene sunt încă Pisani, colega de școală, pentru altele sunt soția lui Michele, mama lui Riccardo și a Mirellei. Pentru el însă, chiar de când ne-am cunoscut, fusesem doar Valeria.

15 decembrie

De câte ori deschid caietul acesta, mă uit la numele meu scris pe prima pagină. Îmi place scrisul meu sobru, nu foarte înalt, înclinat într-o parte, care îmi arată cât

se poate de clar vârsta. Am patruzeci și trei de ani, deși, atunci când mă gândesc, nu-mi vine să cred. Și alții se miră când mă văd împreună cu copiii mei și îmi fac întotdeauna complimente, la care Riccardo și Mirella zâmbesc stânjeniți. În orice caz, am patruzeci și trei de ani și mi se pare rușinos să recurg la subterfugii puerile ca să pot scrie într-un caiet. Așa că e absolut necesar să le mărturisesc lui Michele și copiilor despre existența acestui jurnal și să-mi impun dreptul de a mă închide într-o cameră și de a scrie atunci când am chef. Am procedat prosteste de la bun început și, dacă voi continua astfel, îmi voi întări tot mai mult impresia că fac ceva rău atunci când scriu aceste rânduri nevinovate. Toate astea sunt absurde. Deja nu mai am liniște nici măcar la birou. Dacă directorul mă reține peste program, încep să mă tem că Michele se va întoarce acasă înaintea mea și, din cine știe ce motiv, se apucă să caute printre vechile hârtii de tot felul, printre care ascund caietul; așa că deseori invoc o scuză ca să nu rămân, renunțând în felul acesta la niște bani în plus. Fug acasă agitată și, dacă văd paltonul lui Michele agățat la intrare, simt că mi se strânge inima; intru în sufragerie cu spaima că-l văd ținând în mână caietul cu coperți negre și lucitoare. Chiar dacă îl găsesc discutând cu copiii, tot mă gândesc că ar fi putut să-l găsească și așteaptă doar să fie singur cu mine ca să-mi spună. Mi se pare întotdeauna că seara închide cu o deosebită grijă ușa de la dormitorul nostru controlând clanța. „Acum se întoarce spre mine și îmi spune.“ Dar nu zice nimic, mi-am dat seama că închide întotdeauna ușa în felul acesta dintr-o meticuloasă obișnuință.